

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

Η ΠΑΙΔΙΚΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΕΡΡΙΚΟΥ ΪΨΕΝ

(“Όπως την αφηγείται ο ίδιος)

Ερρίκος Ϊψεν, ο μέγας δραματικός συγγραφέας της Νορβηγίας, του οποίου άρκετά έργα μεταφράστηκαν και παίχτηκαν στον τόπο μας, γεννήθηκε στα 1828, την ίδια χρονιά κατά περίεργη σύμπτωση με τον Λέοντα Τολστόη, και πέθανε στα 1906, σε ηλικία 78 ετών περίπου.

Ο Ϊψεν κατήγето από μία οικογένεια παλαιών ναυτικών, αλλά ο πατέρας του ησχολείτο με το εμπόριο των κανοξυλών, στο οποίο τον έβοηθησε στην αρχή κι ο μικρός Ερρίκος. Η μητέρα του, αντίθετως προς τον φαινομενικά πλούσιο πατέρα του, ήταν μία γυναίκα σιωπηλή και ουδέτερη και πολύ θρησκα.

Οι γονείς του Ϊψεν ήταν άρκετά εύποροι και απέλαμβαναν μεγάλης εκτίμησης από τους κατοίκους του Σκίεν, εκ της μικρής νοηθιγικής πόλεως όπου γεννήθηκε και πέρας τα πρώτα του χρόνια ο περίφημος δραματογράφος. Ϊδού τί γράφει για την παιδική του ηλικία ο ίδιος ο Ϊψεν, εκ κάποιου συμπληρώματός του και διοργάνω του:

«Πρό ετών, όταν έγινε η μετονομασία των οδών της γενεθλίας πόλεως μου, έμαθα από τις έφημερίδες πως ένας δρόμος πήρε τ' όνομά μου. Άλλά καθώς μου είχαν μερικοί αξιωματικοί ταξειδιώτες, ο δρόμος αυτός οδηγεί από την αγορά στο λιμάνι, και έγω ούτε έχω γεννηθεί, ούτε κατοίχησα ποτέ στο δρόμο αυτόν.

«Τούναντιόν είδα τό φώς της ζωής σ' ένα σπίτι που ερισκόταν κοντά στην εκκλησία, της οποίας τό ψηλό μαρμαριό μου είλκε πάντα την προσοχή. Δεξιά μας ήταν τό κτίριο του βασιύιζαν άλλτε τους καταδικούς, άριστερά τό Δημαρχείο, τό δεσμοτώριο και τό άσπλο των φρενοπαθών.

«Έπί πλέον από μέρος αυτό άκούγοταν διαρκώς ένας ύποχθόνιος και φοβερός κρύτας που γέμισε τον άερα κι' έμοιαζε με γυναικίους στεναγμούς και γεροεūs θρήνων.

«Καθώς εξακρίβωσα άργότερα, ή άλλόκοτη αυτή συναυλία προερχόταν από τό πέσιμο των καταρακτών και τό θρηνητικό ήχο των πριονιστριών που δούλευαν έξω από την πόλι, κι' άκούγοντοσαν σε μεγάλη άπόσταση.

«Τό σπουδαιότερο μνημείο της πόλεως ήταν ή εκκλησία της. Η παλιά εκκλησία του Σκίεν είχε καεί τον περασμένο αιώνα από άπροσεξία μιάς καλογοής, ή οποία τιμωρήθηκε με θάνατο. Άνοικοδομήθηκε πάλι κατόπιν και συγχρόνως άνοιχτηκαν γύρω της καινούργιοι ευθύγραφοι δρόμοι.

«Έκείνη την εποχή ή πόλι μας άπόχρησε κι' έναν πανύψηλο πύργο, στον όποιο άρτυνποόσε ένας φύλακας, ποόιο μαζύ του κι' ένα μαύρο σκύλο. Ο φύλακας αυτός έμεινε πάντα στον πύργο, από ένα μικρό παράθυρο του οποίου άνήγγιλλε στους κατοίκους τις ώρες της νυκτός. Άλλά μία νύχτα χειμωνιάτικη, στις 31 του Δεκέμβρη, ενώ άνήγγιλλε ότι μηκέη ο καινούργιος χρόνος, παραπάτησε, έπεσε κάτω κι' έγινε κορμάτι!...

«Άπό τότε δεν ερέθηκε κανένας να τον άντικαταστήση και τό παράθυρο του πύργου, άπ' τό οποίο είχε γκρεμιστεί ο φύλακας με τρώμαζε όσες φορές τό αντίκρισα από μακρυά.

«Η νταντά μου κάπιασε με πήρε, μ' άνέβασε στον πύργο αυτόν, και κρατώντας με από πίσω με ύποχρέωσε να σκύνω

τρίτο και τέταρτο κρασί...

Διευθυνότανε στη θάλασσα και παραστράτισε κι' έπεσε στο ποτήρι.

Και από τότε ούτε ξαναβήκατε άπ' εκεί!...

Πάει κι' ή τέχνη ή παλιά, πάει και ή καλή δουλειά και τό μαστορλήκι!

Ο περιζήτητος τεχνίτης άποδιωχόταν άπ' εδώ και άπ' εκεί.

— Μεθύστακα!...

— Φύγε από δω, μεθύστακα!... του φωνάνανε.

Μεθύστακας! Ναι, μεθύστακας!... Μεθύστακας, αλλά ποός φταίει!...

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

Ο Ερρίκος Ϊψεν

και να κυτάζω στο κενό. Άκόμα θυμώμαι την άσπεια έντύπωσι που μούκαναν τα μαλλιά μου διαβατών καθώς τάβλεπα χτενιασμένα από τό ύψος που ερισκόμουν.

«Έβλεπα άκόμα την οικογενειακή μας κατοικία και δίκαια σ' ένα παράθυρο τη μητέρα μου. Έβλεπα καλά την αυλή μας και τό κόκκινο άλογο μας που κουνούσε την ουρά του, καθώς και τον τοίχο του σταύλου όπου ήταν κρεμασμένος ένας τερεκεδένιος κουβάς.

«Έξωφρα είδα τους διαβάτες να τρέχουν ειαστικά κατά τό σπίτι μας, ή νταντά μου με τρώβηξε προς τά πίσω και κατέβηκαμε γρήγορα άπ' τον πύργο. Κατόπιν δε θυμώμαι τί συνέβη.

«Άργότερα μου είπαν ότι ή μητέρα μου μόλις μ' άντίκρισε έκει ψηλά τρώμαζε και λιποθύησε. Κατόπιν, όταν με είδε κοντά της, μ' άγκάλιασε κι' άρχισε να κλάη.

«Άπό τότε, κάθε φορά που πήγαινα στην αγορά, κυτάζα την τρύπα του πύργου σαν ύπνοιστιόμορος, σαν ναΐε, κι' έγω δεν ήξερα, ποιά μυστική σημασία για μένα.

«Διατηρώ άκόμα και μιάν άλλη άνάμνησι από την παιδική μου ηλικία. Θυμώμαι ότι κατά τη βάφτισή μου, μου έδωσαν ένα άσημενιο μετάλλιο, άπάνω στο όποιο ήταν χαραγμένη μία μορφή με ψηλό μέτωπο, γυριστή μύτη, γυμνό τράχηλο, μία μορφή που μούκανε πολλή έντύπωσι.

«Η μητέρα μου μού ξήγησε ότι ή φιγούρα του μετάλλιου μου παρίστανε τον βασιλιά Φρειδερίκο. Μία μέρα όμως ενώ έπαίζα μ' αυτό, μού ξέφυγε από τά χέρια και κόλλησε μέσα σε μία τρύπα του πατώματος.

«Φαίνεται ότι οι γονείς μου δειδαν κάποιον κακό οϊωνό στην άπόλεια του άναμνηστικού μετάλλιου, γιατί ξεκαρφώσαν άμέσως τά σανίδα κι' άρχισαν να ψάχνουν. Άλλά παρ' όλο τον τίς ερευνης δεν μπόρεσαν να βρουν τίποτε. Ο βασιλεύς Φρειδερίκος είχε χαθεί!...

«Για πολλόν καιρό, μετά τό χάσιμο του μετάλλιου μου, θεωρούσα τον έαντό μου ένοχο σοβαρού εγκλήματος, κι' όταν έβλεπα κανένα ύπάλληλο της δημοσίας άσφαλείας, έτρεχα να κρυφτώ κάτω από τό κρεβάτι της καμαρούλας μου.

«Άλλά στο σπίτι της πλατείας δεν έμειναμε πολλόν καιρό. Όταν ήμουν τεσσάρων ετών, ο πατέρας μου άγόρασε μία εδριχωρότερη κατοικία και πήγαμε εκεί.

«Η νέα κατοικία μου έβλεπε προς τό δρόμο κι' ήταν άροκιά ψηλή. Τά δωμάτια ήταν μεγάλα, κι' επειδή δεχόμιασε πολλόν κόσμο στο σαλόνι, έμεις τά παιδιά εγαίναμε και παίζαμε στην πλατεία.

«Η πλατεία αυτή εχρησίμωσε πολλές φορές και ως «πέδιον τιμής» στη νεολαία, για τους άγώνες που διεξήγοντο σ' αυτή, μεταξύ των μαθητών του λυκείου και της κοινοτικής σχολής.

«Μεταξύ των θαρραλών αυτών παιδιών συνήπτοντο τακτικά πειραματώδες συμπλοκαί, στις όποιες έγω παρενρισκόμουν ως άπλος θεατής, άφου μάλιστα δεν ήμουν καθόλου φιλοπόλεμος κατά την πρώτη μου νεότητα.

«Για μένα είχε τότε περισσότερο ένδιαφέρον τό κτίριο των «Βασανιστηρίων» με τά μυστηριώδη γεγονότα που ελάμβαναν χώραν σ' αυτό στα παλιά χρόνια.

«Τό «Βασανιστήριο» ήταν χτισμένο με κοκκινωπά σανίδια. Σ' ένα μέρος δε πούμοιαζε με έξωση ήταν κερφωμένη μία σιδερένια άλυσίδα που άπέληγε σε τρίκιο. Τον κρικο αυτό περνούσαν άλλτε στο λαμό τό κατάδικου και τον έσφιγγαν δυνατά!...

«Τό «Βασανιστήριο» δεν είχε χρησιμοποιοηθεί ποτέ στα χρόνια μου, έν τούτοις έμεινε όρθιο καθ' όλο τό διάστημα της παραμονής μου στο Σκίεν. Ϊταν καμιά άνάγκη τάχα να γίνεται αυτό; Δέν έβρω...

«Στό πίσω μέρος του Δημαρχείου του Σκίεν ύπήρχε μία άτελειωτή σκαλα που όδηγούσε στο ύπγειο. Μέσα εκεί ήταν ή φυλακή και πίσω από τά σιδερόφρακτα παράθυρα τους έβλεπα συχνά άσχημα και άποκρουστικά πρόσωπα.

«Στό έάθος του ύπογειου αυτού ήταν μία αίθουσα και εκεί—άκόμα δεν μισορό να τό πιστέψω—κρατούσαν δέμιονους... τους τρελλούς! Τά παράθυρα ήταν κι' εκεί μικροκλωτά, αλλά πίσω από τίς σιδερένιες κερκλίδες ύπήρχε μία έπίσης σιδερένια πλάκα γεμάτη τρύπες».

Στό άκόλουθο φύλλο θα συνεξισουμε την τόσο ένδιαφερόσαν βιογραφία του μεγάλου συγγραφέως και φιλοσόφου της Νορβηγίας.